

Верховний
Суд

Тенденції розгляду пенсійних та соціальних спорів під час війни

КРАВЧУК Володимир
Суддя Верховного Суду

КОГО ЗАХИЩАЄ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД?

- Особа
- Групові інтереси (наприклад, військові, діти, волонтери)
- Суспільство та держава

Узгодження інтересів – пропорційність, домірність (основа справедливості)

Чи має вплив режим воєнного часу?

ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

- Посилення соціального захисту військовослужбовців та вразливих груп
- Зменшення розміру соціальних гарантій та пільг
- Неналежне фінансування соціальних виплат
- Недобросовісна адміністративна практика (повторні порушення, формальні відмови, рішення всупереч судовій практиці)

1. ПОСИЛИТИ ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

Постанова палати КАС ВС від 13.06.2023 № 560/8064/22 (відступ)

- розмір щорічної разової грошової допомоги до 5 травня, передбаченої Законом України від 22.10.1993 № 3551-XII "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" у 2022 році.

ФАБУЛА

- Держава в особі Верховної Ради України **бюджетним** законодавством в умовах воєнного стану надала можливість Кабінету Міністрів України змінити (**звужити**) обсяги та розміри щорічної разової грошової допомоги до 5 травня інвалідам, зокрема, війни як пільги для особливої категорії осіб, які брали участь у захисті Батьківщини, деякі з яких продовжують боронити країну.

КЛЮЧОВЕ ПИТАННЯ

- можливість Держави Україна в умовах воєнного стану у спосіб внесення змін до бюджетного законодавства з подальшим ухваленням Урядом рішення, встановлювати (звужувати) обсяг соціального захисту у вигляді окремих соціальних пільг шляхом визначення (зменшення) розміру щорічної разової грошової допомоги до 5 травня ветеранам війни.
- Чи є воєнний стан причиною для зміни практики?

КОНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ

Рішення КСУ від 06.04.2022 та від 12.10.2022

- виконання державою конституційного обов'язку щодо забезпечення посиленого соціального захисту військовослужбовців... **покликане не тільки забезпечити соціальний захист кожного з них індивідуально, а й сприяти виконанню громадянами України обов'язку щодо захисту Вітчизни – України, її суверенітету, незалежності та територіальної цілісності.**

ПОЗИЦІЯ КСУ

- вже у період дії воєнного стану в Україні КС України у правовідносинах щодо соціального захисту сформував та розвинув юридичну позицію, яку не може ігнорувати Верховний Суд, суть якої зводиться до того, що Держава Україна без рівноцінної заміни чи компенсації в односторонньому порядку безвідносно до її фінансових можливостей не може відмовитися від зобов'язання щодо додаткових гарантій соціального захисту осіб, які перебувають на службі у Збройних Силах України ... а також осіб щодо осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності.

ПОЗИЦІЇ КАС ВС

(1) держава не може в односторонньому порядку відмовитися від зобов'язання щодо соціального захисту осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності без запровадження рівноцінних або більш сприятливих умов соціального захисту осіб, які захищали Батьківщину, її суверенітет і територіальну цілісність (ветеранів війни, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни), та членів їхніх сімей;

ПОЗИЦІЯ КАС ВС:

обмежити можна через зміни до спецзакону

(2) Бюджетним кодексом України не можна доручати КМУ встановлювати інше законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом регулювання Закону № 3551-XII;

(3) тимчасове обмеження окремих соціальних пільг особам, які захищають або захищали Батьківщину, ... у разі запровадження режиму воєнного стану, за умови додержання вимог пункту 5 частини першої статті 6 Закону № 389-VIII, може відбуватись за умови внесення змін до спеціального Закону № 3551-XII, який регулює відносини забезпечення соціального захисту ветеранів війни, а не шляхом внесення змін до бюджетного законодавства...

Верховний
Суд

Дякую за увагу!